

การพัฒนาแผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก

The Tourism Plan and Activity Development Connecting with World Heritage City of Kamphaeng Phet Historical Park

ประพล จิตคตติ

Praphol Chitkati

สาขาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Tourism Industry Department Faculty of Management, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Thailand

E-mail: seraph_cap@hotmail.com

Received November 8, 2023; Revised November 23, 2023; Accepted December 1, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเมืองมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และ 2) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเมืองมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จำนวน 16 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก แบบกึ่งโครงสร้าง การสนทนากลุ่มย่อย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า แผนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเมืองมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร มี 4 ยุทธศาสตร์ และ 5 แนวทางดำเนินงาน คือ 1) ปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) พัฒนาเส้นทางคมนาคม โดยเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและวิถีชุมชน 3) สร้างมูลค่าเพิ่มแก่การท่องเที่ยวโดยเน้นการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน 4) เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทุกขั้นตอนของห่วงโซ่มูลค่าการท่องเที่ยว และ 5) พัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ส่วนกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์เมืองมรดกโลกมีกิจกรรมประกอบไปด้วยการเยี่ยมชมด้วยศิลปะ การพิมพ์ผ้าจากผืนผ้าไหม การพิมพ์พระเครื่องกำแพงเพชร ตลาดย้อนยุค การท่องเที่ยวโบราณสถานยามค่ำคืนการท่องเที่ยวโบราณสถานเขตนครชุม-ซากังราว

คำสำคัญ: กิจกรรมการท่องเที่ยว; แผนพัฒนาการท่องเที่ยว; เมืองมรดกโลก

Abstract

This study had two objectives: first, to create a comprehensive tourism plan that would establish meaningful connections between the world heritage city of Kamphaeng Phet and its historic and cultural sites. Second, to develop tourism activities that would seamlessly connect the city with its heritage sites. The research used a qualitative approach and data analysis as its methodology, selecting a sample of 16 tourism stakeholders through purposive sampling. The data collection process involved in-depth, semi-structured interviews and focus group discussions, and content analysis was applied for data interpretation. The research findings highlighted a robust tourism plan for Kamphaeng Phet Historical Park's World Heritage Site, incorporating four key strategies and three operational guidelines. The plan underscores the importance of community involvement, collaboration with relevant agencies, and innovative development to enhance attractions. Moreover, it aims to establish transportation routes that link potential attractions and integrate them with community lifestyles. The emphasis is also on elevating tourism value by fostering creative activities, promoting food tourism, and showcasing local products. The study identified specific tourism activities within the world heritage city of Kamphaeng Phet, including traditional textile dyeing, fabric printing with natural dyes, the creation of sacred emblems of Kamphaeng Phet, a retro market, night-time historical site tours, and visits to archaeological sites in Nakhon Chum and Chakangrao. These activities aim to provide visitors with a rich and immersive experience that encompasses the cultural and historical essence of Kamphaeng Phet.

Keywords: Tourism Activity; Tourism Development Plan; World Heritage City

บทนำ

การท่องเที่ยวแบบมวลชนจำนวนมาก (Mass Tourism) มักทำให้ทั้งเจ้าบ้านและผู้มาเยือนรู้สึกเหนื่อยล้า โดยเจ้าบ้านต้องทุ่มเทแรงกายในการขายสินค้าโดยไม่สนใจเล่าเรื่องราวเบื้องหลังของสินค้า นักท่องเที่ยวก็มองข้ามเรื่องราวและคุณค่าของสินค้าเพราะรีบร้อน อย่างไรก็ตาม ยังมีนักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งที่สนใจเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้าอย่างลึกซึ้ง ต้องการทราบที่มาที่ไป แรงบันดาลใจ และวิธีการผลิต นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงต้องการใช้เวลาในการสัมผัสกับสินค้าอย่างใกล้ชิด ผ่านการลงมือทำด้วยตัวเอง การหาจุดสมดุลระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านจึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยนักท่องเที่ยวควรให้เวลาในการเรียนรู้เกี่ยวกับสินค้ามากขึ้น ในขณะที่เจ้าบ้านควรเล่าเรื่องราวเบื้องหลังของสินค้าอย่างเต็มที่ นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านจึงสามารถเติมเต็มกันและกันผ่านประสบการณ์อันรื่นรมย์เกิดการแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบจึงสามารถอบประสพการณ์ที่คุ้มค่าและน่าประทับใจให้กับทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน (Special Area Development Administration Organization for Sustainable Tourism, 2018)

ภาคเหนือของประเทศไทย มีความโดดเด่นด้านวัฒนธรรมและธรรมชาติ โดยมีสภาพภูมิสังคมที่เป็นภูเขาสูง ทัศนียภาพสวยงาม อากาศเย็นสบาย มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่งดงามเป็นเอกลักษณ์ ผู้คนมีความเป็นมิตร รวมทั้งเป็นประตูเชื่อมโยงการท่องเที่ยวสู่ประเทศเพื่อนบ้าน และยังมีแหล่งมรดกโลกทั้งด้านประวัติศาสตร์และเชิงนิเวศน์ ความโดดเด่นเหล่านี้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวหลั่งไหลเข้ามาอย่างต่อเนื่อง โดยในปี พ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 35.12 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั่วประเทศ และมีรายได้จากการท่องเที่ยว 190,557.96 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.9 ของรายได้ท่องเที่ยวทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม ภาคเหนือยังเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ท้าทายต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) สภาพโดยรวมของทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวหลักมีความเสื่อมโทรม 2) การบริหารจัดการด้านแผนพัฒนาภาคเหนือ 3) การท่องเที่ยวและระบบขนส่งสาธารณะยังขาดประสิทธิภาพ 4) ปัญหาหมอกควันที่ส่งผลกระทบต่ออากาศดีสินใจมาท่องเที่ยว นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแบบมวลชนจำนวนมาก (Mass Tourism) ยังเป็นปัญหาที่ส่งผลเสียต่อทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน นักท่องเที่ยวอาจไม่มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรมและธรรมชาติอย่างแท้จริง ในขณะที่เจ้าบ้านอาจต้องแบกรับภาระหนักในการรองรับนักท่องเที่ยวจำนวนมาก (Office of the National Economic and Social Development Council, 2020)

จังหวัดกำแพงเพชรเป็นเมืองรองในภาคเหนือที่มีการขยายตัวของรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นที่ตั้งของอุทยานประวัติศาสตร์ ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นมรดกโลกตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2534 เป็นต้นมา แม้ว่าจะเป็นเมืองรองที่มีรายได้ดีจากการท่องเที่ยวทั้งสิ้น 1,320 ล้านบาท ซึ่งเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 216.93 อยู่ในอันดับ 6 ของภาคเหนือ (Ministry of Tourism and Sport, 2023) นอกจากนี้ จังหวัดกำแพงเพชรยังมีแผนพัฒนาจังหวัด ในประเด็นการพัฒนาที่ 2: พัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและวิถีชุมชน เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล โดยมุ่ง 1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีศักยภาพและวิถีชุมชน 2) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ด้วยอัตลักษณ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม 3) บริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคลากรและผู้ประกอบการท่องเที่ยว และ 4) พัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Kamphaeng Phet Provincial Industrial Office, 2023) ดังนั้นบทความวิจัยนี้จะนำเสนอการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวและกิจการมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดก

โลก เพื่อช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเหนืออย่างยั่งยืนและสร้างประโยชน์ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังนำไปกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวในอัตราที่สูงขึ้นตามยุทธศาสตร์ของภาคเหนือเพื่อก่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเมืองมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเมืองมรดกโลกอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เมืองมรดกโลกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากที่มาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์การวิจัย ตลอดจนการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อการทบทวนวรรณกรรม ประกอบไปด้วย แผนพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว และเมืองมรดกโลก ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวประเทศไทย

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ได้คำนึงถึงบริบทของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์และทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อนำไปสู่การจัดทำแผน จะมีกรอบการดำเนินงาน 6 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) 2) การศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทยและของโลก 3) การศึกษาแนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยและของโลก 4) การศึกษาทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศต้นแบบรายสำคัญ 5) การทบทวนและวิเคราะห์ความสอดคล้องของนโยบาย แผน และยุทธศาสตร์ระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และ 6) การรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพื่อให้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) (Ministry of Tourism and Sport, 2023) สามารถใช้เป็นแผนแม่บทในการพัฒนาการท่องเที่ยวไทยสู่วิสัยทัศน์ที่คาดหวัง ได้อย่างแท้จริง โดยมีสาระสำคัญ 4 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย

(Resilient Tourism)

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism)

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Experience)

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์รายละเอียดในแต่ละด้านเพื่อนำมาออกแบบแผนการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองโยมรดกโลก จากยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) นั้นมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และเอกลักษณ์ความเป็นไทยคงอยู่ในสังคมสืบต่อไป พร้อมทั้งมีการต่อยอดเพิ่มมูลค่าด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบอย่างสร้างสรรค์กับภูมิปัญญาไทย ซึ่งต้องอาศัยการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มาประยุกต์ใช้ชุดความคิดที่หลากหลายแสวงหาความเป็นไปได้ใหม่และคิดนอกกรอบเพื่อคัดสรรทางเลือกใหม่และพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าเดิม ประกอบด้วยภูมิหลังสู่ความสร้างสรรค์ และ กิจกรรมสร้างสรรค์ (Richards, 2014) ในการคิดค้นงานเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และ เอกลักษณ์ความเป็นไทย ที่มี “ลักษณะใหม่” ต้องอาศัยจากหลากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมในการขับเคลื่อน ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมลงมือทำกิจกรรมจนก่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมและศิลปะพื้นบ้านที่มีความสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อไป

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว (Tourism Planning Model)

ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder Theory) เป็นทฤษฎีที่อธิบายว่าองค์กรควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินธุรกิจ ผู้มีส่วนได้เสียคือผู้ที่ได้รับผลกระทบจาก กิจกรรมขององค์กรและผลกระทบต่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจขององค์กร (Gilbert & Rasche, 2008; Nnadi & Mutyaba, 2023) ได้แบ่งประเภทของผู้มีส่วนได้เสียออกเป็น 3 กลุ่ม (Fassin, 2009) ได้แก่

- 1) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่แท้จริง (Real Stakeholder) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีสิทธิ์ตามกฎหมาย มีอิทธิพลต่อองค์กร องค์กรหรือบริษัทที่มีหน้าที่และความผูกพันทางศีลธรรมต่อกลุ่มนี้ เช่น พนักงาน ลูกค้า ผู้ค้า ชุมชนท้องถิ่น
- 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางอ้อม (Stake Watcher) เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนหรือตัวกลางที่ปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้เสียที่แท้จริง เช่น สมาคมผู้บริโภค องค์กรสิ่งแวดล้อม และผู้พิทักษ์สิทธิมนุษยชน
- 3) ผู้มีส่วนได้เสียภายนอก (Stake Keeper) เป็นหน่วยงานกำกับดูแลอิสระที่มีหน้าที่กำกับดูแลองค์กร เช่น รัฐบาล ศาล หน่วยงานกำกับดูแล และสื่อมวลชน

ความสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสิ่งสำคัญมากในทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย องค์การควรพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือ ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะช่วยให้องค์กรดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นทฤษฎีที่สำคัญที่องค์กรสามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน ความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการพัฒนา ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียถูกนำไปใช้ในการวางแผนเพื่อสนับสนุนความร่วมมือในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การใช้เครื่องมือเหล่านี้จะช่วยให้องค์กรระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญ พิจารณาถึงผลประโยชน์ ตลอดจนพัฒนาแผนและโครงการที่ตอบสนองความต้องการและเป้าหมายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ผู้ประกอบการธุรกิจอื่นท้องถิ่น 2) ประชาชน 3) นักเคลื่อนไหว 4) นักท่องเที่ยว เครือข่ายธุรกิจระดับประเทศ 5) คู่แข่งขันทางธุรกิจ 6) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ และ 7) บุคลากรในหน่วยงาน (Sautter & Leisen, 1999) นอกจากนี้ การพัฒนารูปแบบกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ต้องอาศัยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกภาคส่วน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการ นักวิชาการ สื่อมวลชนและบริษัทนำเที่ยว (Boonanont et al., 2008)

จากทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่าการวางแผนการท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบการพิจารณาโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว 7 กลุ่มดังที่ได้กล่าวไปแล้วรวมด้วย และเพื่อให้แผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกนำไปสู่ความยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวในลำดับถัดไป

ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain)

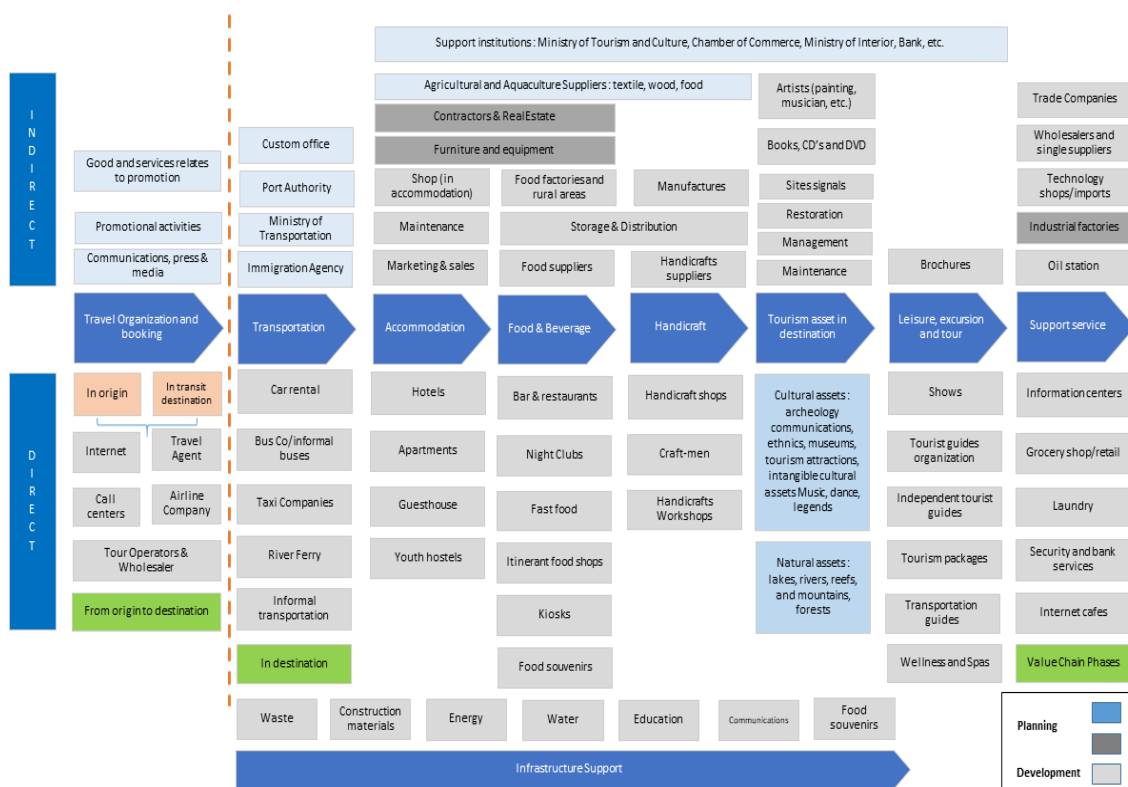
การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่และซับซ้อนที่ประกอบด้วยผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้แก่ ที่พัก การขนส่ง สถานที่ท่องเที่ยว อาหาร และเครื่องดื่ม ค้าปลีก ฯลฯ (Goni & Yustika, 2019) อุตสาหกรรมนี้ได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ มากมาย ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

การท่องเที่ยวมีห่วงโซ่คุณค่าที่ซับซ้อน เนื่องจากมีผู้มีส่วนได้เสียจำนวนมากจากหลากหลายอุตสาหกรรม ตัวอย่างเช่น อุตสาหกรรมโรงแรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ล้วนมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความซับซ้อนของการท่องเที่ยวยังเกิดจากความไม่แน่นอนของปัจจัยต่าง ๆ อีกด้วย ตัวอย่างเช่น เศรษฐกิจที่ผันผวน ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลง

ของระบบการจัดจำหน่ายการท่องเที่ยวแล้วส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Madera et al., 2017)

อย่างไรก็ตาม ภาคธุรกิจด้านการท่องเที่ยวได้ปรับตัวให้เข้ากับเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยพัฒนาทักษะและแนวทางใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น ภาคธุรกิจด้านการท่องเที่ยวได้หันมาใช้บริการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้นเพื่อเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ และหันมาใช้พลังงานหมุนเวียนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Madera et al., 2017)

องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (World Tourism Organization หรือ UNWTO) ได้เสนอโมเดลห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวในปี ค.ศ. 2013 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนของห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว (World Tourism Organization, 2018) แสดงให้เห็นถึงกิจกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศต้นทาง (ประเทศที่นักท่องเที่ยวอาศัยอยู่) และกิจกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศปลายทาง (ประเทศที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยือน) นอกจากนี้ยังแสดงกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางตรงและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางอ้อม ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะสูงสุดในประเทศที่สามารถใช้ประโยชน์จากการเชื่อมโยงทางอ้อมได้อย่างเหมาะสม และแสดงให้เห็นว่ามีกิจกรรมหลากหลายประเภทที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวสามารถบรรลุเป้าหมาย ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) (Miličević, 2021)

จากภาพที่ 1 ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว มี 8 องค์ประกอบโดยแบ่งเป็นห่วงโซ่คุณค่าทางตรงและ ทางอ้อม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ห่วงโซ่คุณค่าทางตรง (Direct) ได้แก่

- 1) องค์การการท่องเที่ยวและการจอง ประกอบด้วย อินเทอร์เน็ต คอลเซ็นเตอร์ ตัวแทนจำหน่ายการท่องเที่ยว บริษัทสายการบิน บริษัทนำเที่ยวและผู้ค้าปลีก
- 2) การขนส่ง ประกอบด้วย รถเช่า รถนำเที่ยว รถบัส เรือเฟอร์รี่ การขนส่งที่ไม่เป็นทางการ
- 3) ที่พัก ประกอบด้วย โรงแรม อะพาร์ตเมนต์ เกสต์เฮาส์ หอพักเยาวชน
- 4) อาหารและเครื่องดื่ม ประกอบด้วย บาร์และร้านอาหาร ไนต์คลับ ร้านอาหารจานด่วน ร้านอาหารสำหรับกรุ๊ปทัวร์ คีออส ร้านอาหารในร้านขายของที่ระลึก
- 5) หัตถกรรม ประกอบด้วย ร้านจำหน่ายงานหัตถกรรม กิจกรรมการลงมือปฏิบัติช่างฝีมืองานหัตถกรรม
- 6) การลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย ทุนทางวัฒนธรรม (การสื่อสารทางโบราณคดี ชาติพันธุ์ พิพิธภัณฑสถานที่ย่อย ทหุพยสินทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ดนตรี การเต้นรำ และตำนาน) ทุนทางธรรมชาติ (ทะเลสาบ แม่น้ำ แนวปะการัง ภูเขา และป่าไม้)
- 7) การพักผ่อนและการเที่ยวชม ประกอบด้วย การแสดง สมาคมมัคคุเทศก์ มัคคุเทศก์อิสระ แพ็คเก็จท่องเที่ยว คู่มือการขนส่ง การส่งเสริมสุขภาพและสปา
- 8) การบริการสนับสนุน ประกอบด้วย ศูนย์ข้อมูลข่าวสาร ร้านขายของชำ ร้านซักรีด บริการดูแลความปลอดภัยและธนาคาร ร้านบริการอินเทอร์เน็ต

2. ห่วงโซ่คุณค่าทางอ้อม (Indirect) ได้แก่

- 1) องค์การการท่องเที่ยวและการจอง ประกอบด้วย การสื่อสาร นักข่าว และสื่อ กิจกรรมส่งเสริมการตลาด รายการส่งเสริมสินค้าและบริการ
- 2) การขนส่ง ประกอบด้วย สำนักงานศุลกากร การท่าเรือ กระทรวงคมนาคม สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
- 3) ที่พัก ประกอบด้วย การตลาดและการขาย การซ่อมบำรุง ร้านค้าในโรงแรม เฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ ผู้จำหน่ายสินค้าเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สิ่งทอ ไม้ อาหาร ผู้สนับสนุน คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม หอการค้า กระทรวงมหาดไทย ธนาคาร ฯลฯ
- 4) อาหารและเครื่องดื่ม ประกอบด้วย ผู้จำหน่ายอาหาร การจัดเก็บและการจัดจำหน่าย โรงงานผลิตอาหารและพื้นที่ชนบท เฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ ผู้จำหน่ายสินค้าเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สิ่งทอ ไม้ อาหาร ผู้สนับสนุน คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม หอการค้า กระทรวงมหาดไทย ธนาคาร ฯลฯ

5) หัตถกรรม ประกอบด้วย ผู้จำหน่ายสินค้าหัตถกรรม การจัดเก็บและการจัดจำหน่าย เพอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ ผู้จำหน่ายสินค้าเกษตร การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ สิ่งทอ ไม้ อาหาร ผู้สนับสนุน คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม หอการค้า กระทรวงมหาดไทย ธนาคาร ฯลฯ

6) การลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย การซ่อมบำรุง การจัดการ การฟื้นฟู สัญญาณโทรคมนาคม หนังสือ ซีดี และดีวีดี ศิลปิน (ภาพวาด นักดนตรี ฯลฯ) ผู้สนับสนุน คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม หอการค้า กระทรวงมหาดไทย ธนาคาร ฯลฯ

7) การพักผ่อนและการเที่ยวชม ประกอบด้วย แผ่นพับ ผู้สนับสนุน คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรม หอการค้า กระทรวงมหาดไทย ธนาคาร ฯลฯ

8) การบริการสนับสนุน ประกอบด้วย สถานีบริการน้ำมัน โรงงานอุตสาหกรรม ร้านค้า เทคโนโลยี/นำเข้า ผู้ค้าส่งและผู้ค้าปลีกรายเดียว บริษัทการค้า

ทั้งนี้ต้องอาศัยการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานได้แก่ ชยะ การก่อสร้าง พลังงาน น้ำ การศึกษา การสื่อสาร อาหารและของที่ระลึก

เมืองมรดกโลก

แหล่งมรดกโลก (World Heritage Site) คือ พื้นที่หรือจุดหลัก (Landmark) ที่ได้รับคัดเลือกจาก องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ให้เป็นสถานที่ สำคัญหรือพื้นที่ที่ได้รับการคุ้มครองทางกฎหมายโดยอนุสัญญาระหว่างประเทศที่บริหารงานโดย องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) แหล่งมรดกโลกถูก กำหนดโดย UNESCO ให้มีความสำคัญทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือรูปแบบอื่น ๆ สถานที่เหล่านี้ได้รับการตัดสินว่ามี "มรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติทั่วโลกที่ถือว่ามีคุณค่าโดดเด่น ต่อมนุษยชาติ" (Chanwit, 2021; UNESCO, 2023) ในการคัดเลือก แหล่งมรดกโลกจะได้รับการเสนอชื่อ โดยประเทศเจ้าภาพ และคณะกรรมการระหว่างประเทศกำหนดให้เป็นสถานที่ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะซึ่ง สามารถระบุได้ทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ และมีความสำคัญทางวัฒนธรรมหรือกายภาพเป็น พิเศษ ตัวอย่างเช่น แหล่งมรดกโลกอาจเป็นซากปรักหักพังโบราณหรือโครงสร้างทางประวัติศาสตร์ อาคาร เมือง ทะเลทราย ป่า เกาะ ทะเลสาบ อนุสาวรีย์ ภูเขา หรือพื้นที่ป่า ทั้งนี้อาจบ่งบอกถึง ความสำเร็จอันน่าทึ่งของมนุษยชาติ และทำหน้าที่เป็นหลักฐานของประวัติศาสตร์ทางปัญญาบนโลกนี้ หรืออาจเป็นสถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติที่ยิ่งใหญ่ เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 มีแหล่งมรดกโลก ทั้งหมด 1,199 แห่ง แบ่งเป็นมรดกโลกทางวัฒนธรรม 933 แห่ง ทางธรรมชาติ 227 แห่ง และมรดกโลก ผสมทั้งทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ 39 แห่ง ใน 168 ประเทศ ประเทศที่มีมรดกโลกมากที่สุด คือ ประเทศอิตาลี มีจำนวนมรดกโลก 59 แห่ง ตามมาด้วยประเทศจีน จำนวน 57 แห่ง ประเทศฝรั่งเศส และประเทศเยอรมนี จำนวน 52 แห่ง (UNESCO, 2023)

องค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติได้ตระหนักการช่วยเหลือรัฐภาคีเพื่อปกป้องและจัดการมรดกโลกโดยจัดทำโครงการเมืองมรดกโลก (World Heritage Cities Programmed) เป็นหนึ่งในหกโครงการเฉพาะเรื่องที่ได้รับอนุมัติและตรวจสอบอย่างเป็นทางการโดยคณะกรรมการมรดกโลก โปรแกรมนี้จัดทำขึ้นตามกระบวนการสองแนวทาง คือ 1) การพัฒนารอบทางทฤษฎีสำหรับการอนุรักษ์มรดกเมือง และ 2) การให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่รัฐภาคีในการดำเนินการตามแนวทางและแผนงานใหม่ ด้วยเหตุผลจากความกังวลเกี่ยวกับเมืองมรดกโลกจำนวนมากที่เผชิญกับความยากลำบากในการปรองดองการอนุรักษ์และการพัฒนา คณะกรรมการมรดกโลกในการประชุม ครั้งที่ 29 ในเมืองเดอร์บัน ประเทศแอฟริกาใต้ (กรกฎาคม พ.ศ. 2548) จึงได้ขอให้มีการพัฒนาเครื่องมือกำหนดมาตรฐานใหม่เพื่อให้แนวทางปฏิบัติที่ได้รับการปรับปรุงเพื่อให้สามารถบูรณาการได้ดียิ่งขึ้น การอนุรักษ์มรดกเมืองเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม คณะกรรมการมรดกโลกมอบหมายภารกิจนี้ให้ยูเนสโก พิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่า 1) เมืองประวัติศาสตร์ทุกเมืองต้องเผชิญความท้าทายดังกล่าว 2) ครอบคลุมทุกเมืองไม่เพียงแต่เมืองที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกแล้วเท่านั้น 3) รวบรวมการสนับสนุนอย่างครอบคลุมที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้จากประชาคมระหว่างประเทศ และ 4) เน้นย้ำบทบาทของ UNESCO ในฐานะที่เป็นองค์กรกำหนดมาตรฐาน

ในส่วนแหล่งมรดกโลกของประเทศไทยนั้น มีสถานที่ที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วทั้งสิ้น 7 แห่ง ประกอบด้วยแหล่งมรดกโลกทางวัฒนธรรม 4 แห่ง และทางธรรมชาติอีก 3 แห่ง ได้แก่ 1) เมืองประวัติศาสตร์อยุธยา 2) เมืองประวัติศาสตร์สุโขทัยและเมืองบริวาร 3) เขตรักษาพันธุ์สัตว์ทุ่งใหญ่-ห้วยขาแข้ง 4) แหล่งโบราณคดีบ้านเชียง 5) พื้นที่กลุ่มป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ 6) กลุ่มป่าแก่งกระจาน และ 7) เมืองโบราณศรีเทพและอนุสาวรีย์ท้าวสุทนต์ที่เกี่ยวข้อง

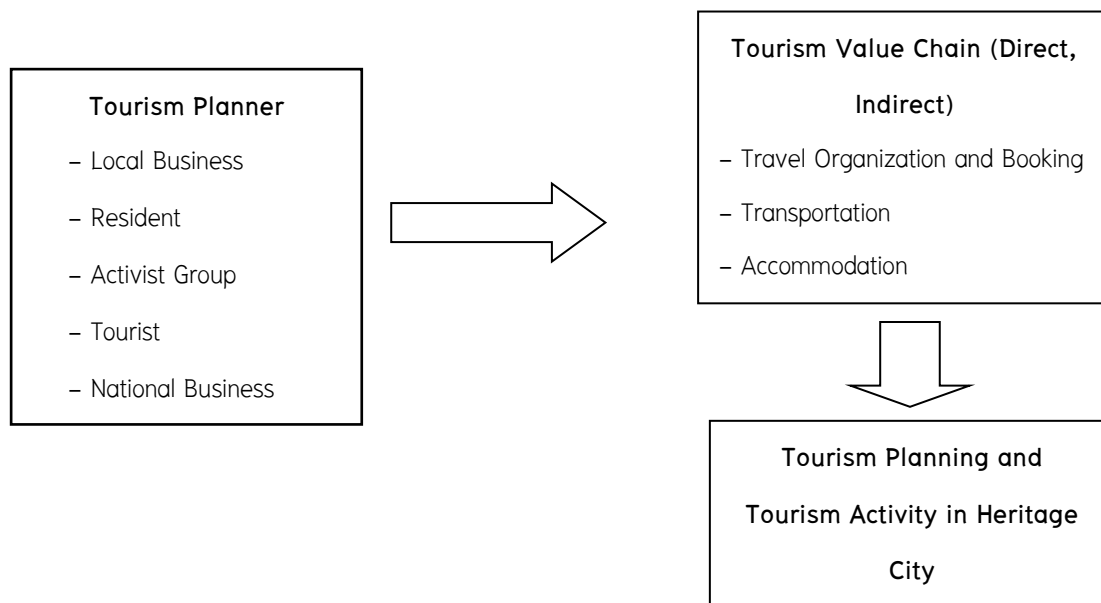
อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกเป็นอุทยานที่ควรมีรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวของอุทยานฯ โดยควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในอุทยานฯ ที่โดดเด่นและแตกต่างจากอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยและศรีสัชนาลัยและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ควรแฝงการประชาสัมพันธ์อุทยานฯ ด้วย ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมอุทยานประวัติศาสตร์มีชีวิต (Night Historical Park) 2) จัดวงดนตรีไทยบรรเลงเพลงไทยยอนอดีตในเขตโบราณสถานที่สำคัญ ๆ 3) กิจกรรมลองเรือโบราณชมรอบ ๆ กำแพงเมืองพร้อมมัคคุเทศก์บรรยายให้ข้อมูล 4) กิจกรรมการจำลองกระบวนการตัดศิลาแลง 5) จัดทำป้ายข้อมูลและเรื่องเล่าเกี่ยวกับโบราณสถานแต่ละแห่งไว้หน้าทางเข้าโบราณสถานนั้น ๆ 6) กิจกรรมแรลลี่ต่าง ๆ 7) กิจกรรมท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ตั้งแต่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร-สุโขทัย-ศรีสัชนาลัย 8) กิจกรรมการแสดงแสงสีเสียงประวัติความเป็นมาของจังหวัดกำแพงเพชรและการก่อสร้างโบราณสถานต่าง ๆ ภายในอุทยานฯ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 9) จัดเส้นทางเดินชมโบราณสถานภายในอุทยานฯ ให้มีบรรยากาศย้อนกลับสู่อดีต และ 10) กิจกรรมนั่งช้างชมอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร (Polpraseart, 2009; Boonant et al., 2008)

สรุปได้ว่าเมืองมรดกโลก เป็นเมืองที่ได้รับการประกาศยกย่องจากองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติให้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติในฐานะมรดกทาง วัฒนธรรมและธรรมชาติทั่วโลกที่ถือว่ามีคุณค่าโดดเด่นต่อมนุษยชาติ ซึ่งบ่งบอกถึงความสำเร็จอัน น่ายินดีของมนุษยชาติ และทำหน้าที่เป็นหลักฐานของประวัติศาสตร์ทางปัญญาบนโลก

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าในการศึกษาเกี่ยวกับแผนและกิจกรรม การท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกนั้น มีความจำเป็นต้องประยุกต์แนวคิด ประเด็นยุทธศาสตร์จากแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ทบทวนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน ภูมิปัญญา ความรู้ ความคิด ความสามารถ ความเป็น อัตลักษณ์ของกลุ่มชน ซึ่งต้องอาศัย จากหลากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมาร่วมในการขับเคลื่อน ร่วมวางแผน ร่วมคิด ร่วมลงมือทำ กิจกรรมจนก่อให้เกิดเป็นหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านที่มีความสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีความ จำเป็นต้องใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว (Tourism Planning Model) โดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยต้อง คำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบการพิจารณาโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว 7 กลุ่ม และพิจารณาถึงความเหมาะสมของกิจกรรมตามห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวเพื่อช่วยส่งเสริมการ ท่องเที่ยวภาคเหนืออย่างยั่งยืนและสร้างประโยชน์ให้กับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งยังนำไปกระตุ้น ให้เกิดการขยายตัวของรายได้การท่องเที่ยวในอัตราที่สูงขึ้นตามยุทธศาสตร์ของภาคเหนือเพื่อก่อให้เกิด ความสามารถในการแข่งขันกับภูมิภาคอื่นในประเทศไทยต่อไป ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาเป็นกรอบแนวคิดการ วิจัยในลำดับถัดไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียกับโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว (Tourism Planning Model) และห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) โดยมีรายละเอียดดังนี้



ภาพที่ 2: กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพพื้นที่วิจัย คือ ชุมชนเทศบาลตำบลนครชุม ชุมชนเทศบาลเมืองหนองปลิง และชุมชนเทศบาลเมืองกำแพงเพชร ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) คือ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยว จำนวน 16 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว 2 คน ประชาชน 2 คน กลุ่มนักท่องเที่ยว 2 คน นักท่องเที่ยว 2 คน เครือข่ายธุรกิจระดับประเทศ 2 คน คู่แข่งขันทางธุรกิจ 2 คน เจ้าหน้าที่ภาครัฐ 2 คน และพนักงานในองค์กร 2 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นเลือกตัวอย่างเฉพาะเจาะจงที่สามารถให้ข้อมูลบางอย่างหรือบางประเด็นที่สำคัญที่ผู้วิจัยต้องการ ในขณะที่ตัวอย่างอื่น ๆ จะไม่มีคุณสมบัติดังกล่าวเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการดำเนินการหรือจัดการการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกอย่างน้อย 6 เดือน โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Triangulation Technique) จาก 3 แหล่ง คือ เวลา สถานที่ และบุคคล (Patton, 1990) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

1) แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เอกลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกโดยเน้นการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวโดยใช้ Tourism Planning Model (Sautter & Leisen, 1999)

2) การสนทนากลุ่ม การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และการประเมินผลของแผนกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยใช้ Tourism Value Chain Model (Miličević, 2021) รวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกและจัดกลุ่มข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มระหว่าง

เดือนสิงหาคม – กันยายน พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนาเพื่อสรุปรายงานการวิจัยต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร เมืองมรดกโลก มีแผนดังนี้

- 1) ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism)
- 2) ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยกระดับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยว (Tourism Experience)
- 3) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)
- 4) ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติ (Tourism development)

ซึ่งแผนการพัฒนาได้มาจากการจัดสนทนากลุ่มย่อยจากภาคีส่วนที่เกี่ยวข้องโดยใช้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3 ปี พ.ศ. 2566 – 2570 และ แผนพัฒนาจังหวัดกำแพงเพชร พ.ศ. 2566 – 2570 เพื่อกำหนดเป็นแนวทางดำเนินงานตามแผนการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก โดยมีแนวทางการดำเนินงานตามนี้

- 1) พัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ
- 2) ปรับปรุงโครงสร้าง พื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการท่องเที่ยว และเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวมรดกโลกและแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่มีศักยภาพและวิถีชุมชน
- 3) พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ด้วยอัตลักษณ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
- 4) บริหารจัดการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของบุคลากร และผู้ประกอบการท่องเที่ยว
- 5) พัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

โดยมีแนวทางการดำเนินงานตามแผน เพื่อเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและวิถีชุมชน เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากลเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง ดังนี้

- 1) ปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับการท่องเที่ยว โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม และยังมีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวไปยังอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร

2) พัฒนาเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวมรดกโลกกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และวิถีชุมชน มุ่งเน้นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนกับการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ กำแพงเพชร อนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของกำแพงเพชร

3) สร้างมูลค่าเพิ่มแก่การท่องเที่ยวและบริการที่มีอัตลักษณ์ในเชิงพื้นที่ พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน

4) เพิ่มขีดความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนของห่วงโซ่มูลค่าการท่องเที่ยว

5) พัฒนาผลิตภัณฑ์ การตลาด และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยการหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว หากชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาเหล่านี้ได้ การท่องเที่ยวในชุมชนจะมีแนวโน้มที่จะเติบโตอย่างยั่งยืน และสร้างประโยชน์ให้กับชุมชนในระยะยาว

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 3 ชุมชน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปตามห่วงโซ่มูลค่าการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) ทั้ง 8 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) องค์การการท่องเที่ยว และการจอง 2) การคมนาคมขนส่ง 3) ที่พัก 4) อาหารและเครื่องดื่ม 5) หัตถกรรม 6) การลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว 7) สันทนาการและการท่องเที่ยว และ 8) บริการสนับสนุน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1: กิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก

องค์ประกอบ	กิจกรรม	รายละเอียด
1) องค์การการท่องเที่ยว และการจอง	จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว	- ให้บริการข้อมูลและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว
	รองรับการจองร่วมกับบริษัททัวร์ต่าง ๆ เพื่อจัดทัวร์ท่องเที่ยวชุมชนและอุทยานประวัติศาสตร์	- จัดทัวร์ท่องเที่ยวชุมชนและอุทยานประวัติศาสตร์
2) การคมนาคมขนส่ง	ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงเส้นทางคมนาคมภายในชุมชนและเชื่อมโยงกับอุทยานประวัติศาสตร์	- ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมภายในชุมชนและเชื่อมโยงกับอุทยานประวัติศาสตร์
	จัดรถรับ-ส่งนักท่องเที่ยวภายในชุมชน	- จัดรถรับ-ส่งนักท่องเที่ยวภายในชุมชนและระหว่างเส้นทางไปชมแหล่งท่องเที่ยว
3) ที่พัก	พัฒนาที่พักอาศัยแบบโฮมสเตย์ หรือ โฮมลอจันเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว	- ขอรับรองมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว หรือ มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบ	กิจกรรม	รายละเอียด
	จัดพื้นที่หรือร้านจำหน่ายสินค้าชุมชนในที่พัก	– จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนในสถานประกอบการที่พัก – ส่งเสริมให้ธุรกิจที่พักใช้ผลิตภัณฑ์จากชุมชน เช่น ผ้าม้าย้อมสีแลง
4) อาหารและเครื่องดื่ม	พัฒนาเมนูอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่นเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	– ขอรับรองมาตรฐานร้านอาหารหรือมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง – นำเสนออาหารท้องถิ่น ประเภทต่าง ๆ เช่น อาหารว่าง คาว หวาน อาหารตามฤดูกาล คติความเชื่อ
5) หัตถกรรม	พัฒนาผลิตภัณฑ์หัตถกรรมท้องถิ่น เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว	– ออกแบบหัตถกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโดยเชื่อมโยงกับเอกลักษณ์ของอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
6) การลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว	บูรณะและปรับปรุงโบราณสถาน โบราณวัตถุ และสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ภายในชุมชน	– ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน – มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงจากชุมชนไปสู่อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และชุมชนท่องเที่ยวทั้ง 3 ชุมชน
7) สันทนาการและการท่องเที่ยว	กิจกรรมตามความสนใจของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนกับอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร	– จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมผ้าม้าย้อมสีแลง เทียวชมตลาดย้อนยุคนครชุม นัง รถมอเตอร์ในเมืองในเขตเทศบาล – จัดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนและอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร
	กิจกรรมอื่น ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มพิเศษ	– จัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ล่องแพ ชมวิถีชีวิตชุมชน
8) บริการสนับสนุน	พัฒนาบุคลากรและร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	– จัดอบรมพัฒนาทักษะให้กับคนในชุมชนเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว – ทำงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า แผนการพัฒนากการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก มี 4 ยุทธศาสตร์ มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และเชื่อมโยงกับมรดกทางวัฒนธรรมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นและสร้างรายได้

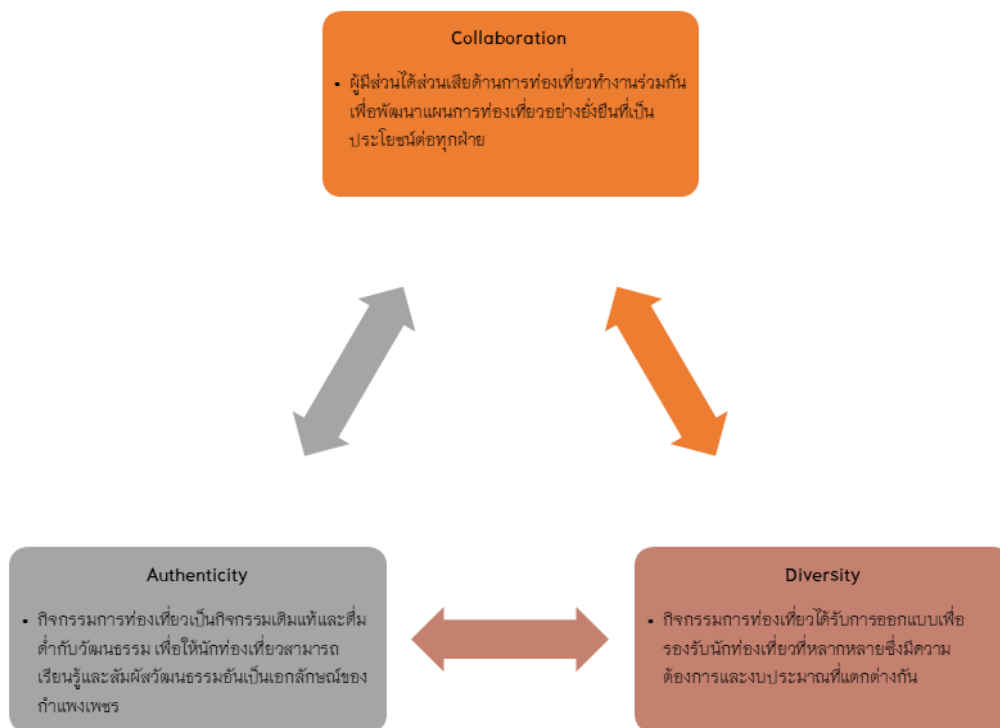
ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะได้รับการขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวจากส่วนกลางมาสู่ส่วนภูมิภาคตามยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) นั้นมีความเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และเอกลักษณ์ความเป็นไทยคงอยู่ในสังคมสืบต่อไป (Ministry of Tourism and Sport, 2023) และสอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาที่ 2: พัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวมรดกโลกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและวิถีชุมชนเพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล (Kamphaeng Phet Provincial Industrial Office, 2023) พร้อมทั้งมีการต่อยอดเพิ่มมูลค่าด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบอย่างสร้างสรรค์กับภูมิปัญญาไทย ซึ่งต้องอาศัยการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มาประยุกต์ใช้ชุดความคิดที่หลากหลายแสวงหาความเป็นไปได้ใหม่และคิดนอกกรอบเพื่อคัดสรรทางเลือกใหม่และพยายามปรับปรุงให้ดีขึ้นจากเดิม ประกอบด้วยภูมิหลังสู่ความสร้างสรรค์ และกิจกรรมสร้างสรรค์ (Richards, 2014) นอกจากนี้การพัฒนาแผนการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกนั้นยังเป็นไปตามทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยวจะเห็นได้ว่าการวางแผนการท่องเที่ยวนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากภาคีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรโดยต้องคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้ง 3 กลุ่ม ประกอบการพิจารณาร่วมกับโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว 7 กลุ่ม (Fassin, 2009; Sautter & Leisen, 1999) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Polpraseart (2009) การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์การพัฒนาเครือข่ายธุรกิจด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว โดยในสวนของการพัฒนาเครือข่ายธุรกิจด้านการท่องเที่ยวในระยะแรกควรพัฒนาไปสู่เครือข่ายการจัดการด้านการท่องเที่ยวซึ่งประกอบด้วยองค์กรภาครัฐ ภาคธุรกิจภาคการศึกษาและภาคประชาชน ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดกำแพงเพชรอย่างยั่งยืน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ทั้ง 3 ชุมชน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นไปตามห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) ทั้ง 8 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) องค์กรการท่องเที่ยว และการจอง 2) การคมนาคมขนส่ง 3) ที่พัก 4) อาหารและเครื่องดื่ม 5) หัตถกรรม 6) การลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว 7) สันทนาการและการท่องเที่ยว และ 8) บริการสนับสนุน (Miličević, 2021) แต่บางองค์ประกอบอาจจะยังไม่ชัดเจนมากนัก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะในบางกิจกรรมยังไม่สอดคล้องกับระดับการสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ ซึ่งมี 2 องค์ประกอบ คือ 1) ภูมิหลังสู่ความสร้างสรรค์ ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพจะนำมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นำไปสู่การสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ ใน 2 ลักษณะ คือ การดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) เช่น การเดินทางเข้าเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวและซื้อของที่ระลึกจากหน้าร้านในสถานที่ท่องเที่ยว และ 2) กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ทักษะ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว โดยประกอบด้วย กิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) และกิจกรรมที่เกิดจากการทดสอบหรือทดลองปฏิบัติ (Testing) เช่น การลงมือทำในสถานที่

จริง (Richards, 2014) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Boonanont et al. (2008) ได้แก่ 1) กิจกรรมอุทยานประวัติศาสตร์มีชีวิต (Night Historical Park) 2) กิจกรรมการจำลองกระบวนการตัดศิลาแลง 3) จัดทำป้ายข้อมูลและเรื่องเล่าเกี่ยวกับโบราณสถานแต่ละแห่งไว้นาทางเข้าโบราณสถานนั้น ๆ 4) กิจกรรมการแสดงแสงสีเสียงประวัติความเป็นมาของจังหวัดกำแพงเพชร 5) จัดเส้นทางเดินชมโบราณสถานภายในอุทยานฯ ให้มีบรรยากาศย้อนกลับสู่อดีต

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาแผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก ดังแผนภาพ C-A-D Model



ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพที่ 2 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กระบวนการพัฒนาแผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก โดยเริ่มจากการวางแผนการท่องเที่ยวร่วมกัน (Collaboration) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาแผนการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนสำหรับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม การมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยหน่วยงานภาครัฐ ธุรกิจในพื้นที่ท้องถิ่น กลุ่มนักเคลื่อนไหว เครือข่ายอุตสาหกรรมระดับชาติ นักท่องเที่ยว และประชาชนในพื้นที่ มีความสัมพันธ์กับทั้ง 2 องค์ประกอบ คือ ความเดิมแท้ (Authenticity) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดกำแพงเพชร โดยสามารถใช้ห้วงใช้คุณค่าการท่องเที่ยว

(Tourism Value Chain) เพื่อกำหนดอัตราค่าบริการสำหรับนักท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ โดยคำนึงถึงความต้องการและงบประมาณที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยว และสร้างความมั่นใจว่าทุกคนจะเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพสูง และยังมีความสัมพันธ์กับความหลากหลาย (Diversity) ของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับการออกแบบเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย เช่น การย้อมผ้าด้วยผงสีลาแลง การพิมพ์ผ้าด้วยผงสีลาแลง การพิมพ์พระเครื่องกำแพงเพชร ทัวร์ชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ยามค่ำคืน และเยี่ยมชมแหล่งโบราณคดีในพื้นที่นครชุม-ชากงิ้ว

สรุป

ในการพัฒนาแผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก ร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องโดยใช้ทฤษฎีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโมเดลการวางแผนการท่องเที่ยว (Tourism Planning Model) เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดประโยชน์และลดข้อจำกัดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้อย่างเหมาะสม ห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยว (Tourism Value Chain) คือ ส่วนสำคัญในการกำหนดราคาบริการที่ยุติธรรมและเป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม เพื่อส่งเสริมความเท่าเทียมทางสังคม และให้ทุกคนมีโอกาสเต็มตัววัฒนธรรมของจังหวัดกำแพงเพชร กิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกเป็นไปตามห่วงโซ่คุณค่าทางการท่องเที่ยวทั้ง 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์การการท่องเที่ยวและการจอง 2) การคมนาคมขนส่ง 3) ที่พัก 4) อาหารและเครื่องดื่ม 5) หัตถกรรม 6) การลงทุนในแหล่งท่องเที่ยว 7) สันทนาการและการท่องเที่ยว และ 8) บริการสนับสนุน แผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกมีศักยภาพในการดึงดูด ตลอดจนรักษานักท่องเที่ยวและส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของจังหวัดกำแพงเพชร ไว้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1) จัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก อย่างยั่งยืน โดยเน้นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนกับการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์ และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

2) พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารและผลิตภัณฑ์ชุมชน

3) ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่น จัดทำข้อมูลในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน

4) ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

5) จัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว รองรับการจอง ร่วมกับบริษัททัวร์ต่าง ๆ เพื่อจัดทัวร์ท่องเที่ยวชุมชนและอุทยานประวัติศาสตร์ และดำเนินการตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่ระบุไว้ในผลการวิจัย ซึ่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลกและชุมชนในจังหวัดกำแพงเพชรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบกระบวนการพัฒนาแผนและกิจกรรมการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชรเมืองมรดกโลก ที่สำคัญ คือ C-A-D Model สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยควรให้ความสำคัญกับ 3 ประเด็น คือ 1) ความร่วมมือ (Collaboration) 2) ความเดิมแท้ (Authenticity) และ 3) ความหลากหลาย (Diversity) สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม

References

- Boonanont, R. et al. (2008). Tourist Promotion Activities at Kamphaeng Phet Historical Park, The World's Heritage. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 14(1), 24–37. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/7872>
- Chanwit. (2021, May 31). *World Heritage Site*. Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning. <https://www.onep.go.th/แหล่งมรดกโลก%2F>
- Fassin, Y. (2009). The Stakeholder Model Refined. *Journal of Business Ethics*, 84, 113–135. <https://doi.org/10.1007/s10551-008-9677-4>
- Gilbert, D. U., & Rasche, A. (2008). Opportunities and Problems of Standardized Ethics Initiatives – A Stakeholder Theory Perspective. *Journal of Business Ethics*, 82(3), 755–773. <https://doi.org/10.1007/s10551-007-9591-1>
- Goni, J. I., & Yustika, B. P. (2019). The Presence of Global Value Chain in Coastal Marine Tourism. *Jurnal Riset Manajemen Dan Bisnis (JRMB) Fakultas Ekonomi UNIAT*, 4(1), 137–152. https://www.researchgate.net/publication/331486839_THE_PRESENCE_OF_GLOBAL_VALUE_CHAIN_IN_COASTAL_MARINE_TOURISM

- Kamphaeng Phet Provincial Industrial Office. (2023, May 27). *Kamphaeng Phet Development Plan 2023–2027*. Kamphaeng Phet. <https://kamphaengphet.industry.go.th/th/kpp>
- Madera, J. M., Dawson, M., Guchait, P., & Belarmino, A. M. (2017). Strategic Human Resources Management Research in Hospitality and Tourism: A Review of Current Literature and Suggestions for the Future. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(1), 48–67. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-02-2016-0051>
- Miličević, K. (2021). *Tourism Value Chain and Sustainability Certification*. LABELSCAPE Integration of Sustainability Labels into Mediterranean Tourism Policies. https://sustainablelabels.eu/wp-content/uploads/2021/07/2_Value-chain_K.Milicevic.pdf
- Ministry of Tourism and Sport. (2023, January 23). *Domestic Tourism Statistics (Classify by Region and Province 2022)*. <https://www.mots.go.th/news/category/657>
- Ministry of Tourism and Sport. (2023, March 27). *National Tourism Development Plan No. 3 (2023–2027)*. National Tourism Policy Committee. https://secretary.mots.go.th/download/article/article_20230327145011.pdf
- Nnadi, M., & Mutyaba, P. E. (2023). *The Moderating Effect of Corporate Sustainability Attributes of Products on the Financial Performance of Firms*. Science Direct. <https://www.sciencedirect.com/topics/social-sciences/stakeholder-theory>
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2020). *Regional Development Plan 2017–2022 (Review Edition)*. https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=8539&filename=index
- Patton, M. (1990). *Qualitative Evaluation and Research Methods*. SAGE Publications, Inc.
- Polpraseart, P. (2009). Research Program the Way of Tourism Development and Promotion for a Reflection of Kamphaeng Phet's Identity. *The Golden Teak: Humanity and Social Science Journal*, 15(2), 19–35. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tgt/article/view/7950>
- Richards, G. (2014). Creativity and Tourism in the City. *Current Issues in Tourism*, 17(2), 119–144. <https://doi.org/10.1080/13683500.2013.783794>
- Sautter, E. T., & Leisen, B. (1999). Managing stakeholders a Tourism Planning Model. *Annals of Tourism Research*, 26(2), 312–328. [https://doi.org/10.1016/S0160-7383\(98\)00097-8](https://doi.org/10.1016/S0160-7383(98)00097-8)
- Special Area Development Administration Organization for Sustainable Tourism (Public Organization). (2018). *Special Area Development Administration Organization for Sustainable Tourism (Public Organization)*. Book Plus Publishing Company Limited.

UNESCO. (2023). *World Heritage List*. <https://whc.unesco.org/en/list/>

World Tourism Organization. (2018). *Tourism for Development – Volume I: Key Areas for Action*.

UNWTO. <https://doi.org/10.18111/9789284419722>